ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні

Період моніторингу:
Квітень-травень 2026 року

Випуск № 101
Червень 2026

Шановні читачі!

Перед Вами черговий випуск Інформаційного бюлетеня «Моніторинг сприяння торгівлі в Україні», продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Ми прагнемо надати Вам найсвіжішу та найбільш актуальну інформацію стосовно стану реалізації митної реформи та впровадження заходів сприяння міжнародній торгівлі в Україні. Тому для нас дуже важлива Ваша думка, відгуки та побажання щодо комунікаційних зв'язків та методів надання інформації на адресу: customs@ier.kyiv.ua

Зміст

Нормативно-правові акти, що набрали чинності **4**
Експериментальний проєкт щодо впровадження права ЄС з питань запобігання знелісенню та деградації лісів 4
Держмитслужба розпочала процес атестації посадових осіб митних органів 4
Проєкти нормативно-правових актів **6**
Пропонується звільнити від сплати ввізного мита транспортні засоби, які ввозяться військовими 6
Пропонується удосконалити законодавство у сфері захисту державного кордону України 6
Новини **8**
10 квітня 2026 року Уряд призначив нового Голову Держмитслужби України 8
Ремонтні роботи автобусної смуги руху на в'їзд до Республіки Польща у пункті пропуску «Шегині – Медика» 8
Розширено можливість подавати нові дані в електронні сервіси та спрощувати взаємодію громадян із митницею 9
Триває перехід на NCTS Фаза 6 10

Експериментальний проєкт щодо впровадження права ЄС (acquis ЄС) з питань запобігання знелісенню та деградації лісів

Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2026 р. № 646 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо впровадження права Європейського Союзу (acquis ЄС) з питань запобігання знелісенню та деградації лісів стосовно інформації про сільськогосподарську продукцію, що реалізується в митному режимі експорту»

Постановою започатковано дворічний експериментальний проєкт із впровадження в Україні вимог права ЄС щодо запобігання знелісенню та деградації лісів (EU Deforestation Regulation, EUDR). Проєкт спрямований на створення механізму підтвердження походження окремих видів сільськогосподарської продукції, що експортується до країн ЄС, та забезпечення її відповідності європейським екологічним вимогам.

У межах експериментального проєкту передбачено електронний збір, обробку та перевірку інформації про земельні ділянки, на яких вирощується продукція, із використанням інформаційно-комунікаційної системи «Державний аграрний реєстр» та її геоінформаційної підсистеми. Виробники, які братимуть участь у проєкті, повинні вносити дані про походження продукції та кадастрові номери земельних ділянок для проведення належної перевірки. Основною метою є підтвердження того, що продукція була вирощена на землях, які не зазнали знелісення або деградації лісів після 31 грудня 2020 року.

Координатором проєкту визначено Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства, яке також здійснюватиме взаємодію з компетентними органами держав-членів ЄС щодо перевірки відповідної інформації. Результати реалізації проєкту мають стати основою для подальшого вдосконалення українського законодавства та адаптації національної системи регулювання до вимог ЄС у сфері сталого виробництва та торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Джерело: https://surl.li/zgwbxk

Держмитслужба розпочала процес атестації посадових осіб митних органів

Наказ Державної митної служби України від 14.05.2026 року № 2400 «Про початок проведення одноразової атестації посадових осіб митних органів»

Держмитслужба України розпочинає процес атестації посадових осіб митних органів - обов'язкову одноразову процедуру комплексної перевірки кожного працівника для визначення його відповідності займаній посаді та антикорупційним стандартам європейського зразка в межах реформування митних органів.

Стартом цього процесу є видання Наказу Держмитслужби України від 14.05.2026 року №2400 «Про початок проведення одноразової атестації посадових осіб митних органів».

До 13 липня будуть утворені атестаційні комісії. Для забезпечення прозорості та об'єктивності процесу до їхнього складу включаються представники міжнародних організацій, що гарантуватиме європейські стандарти оцінювання.

Практична реалізація атестації розпочнеться орієнтовно у вересні цього року. Вона включатиме такі етапи:

- тестування на знання законодавства України;
- тестування на загальні здібності;
- проведення співбесід з учасниками атестації з метою оцінювання їхньої відповідності критеріям доброчесності та професійної компетентності.

Законом передбачені граничні строки проведення атестації посадових осіб митних органів із дня призначення на посаду Голови Держмитслужби:

- 18 місяців — для першої черги: заступники керівника Держмитслужби, керівники підрозділів центрального апарату та їхні заступники, керівники митних органів та їхні заступники;
- 36 місяців — для другої черги: інші посадові особи митних органів.

Неподання заяви про згоду на участь у процедурі, відмова від проходження атестації або отримання незадовільного результату є підставою для припинення державної служби відповідно до Закону України від 17.09.2024 № 3977-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів» та Постанови Кабінету Міністрів України від 08.09.2025 № 1100 «Про затвердження Порядку організації та проведення атестації, оцінювання доброчесності та професійної компетентності посадових осіб митних органів під час проведення атестації».

Джерело: https://surl.li/hfoowh

Пропонується звільнити від сплати ввізного мита транспортні засоби, які ввозяться військовими

Проєкт Закону (реєстр. номер 15194 від 24 квітня 2026 року) «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо ввезення до України транспортних засобів без сплати митних платежів для чинних військовослужбовців»

Дата реєстрації: 24 квітня 2026 року.

Ініціатор: Народний депутат України

Законопроєкт пропонує внести зміни до Митного кодексу України та звільнити від сплати ввізного мита транспортні засоби, які ввозяться для вільного обігу:

- військовослужбовцями, мобілізованими після 24 лютого 2022 року, які на момент ввезення продовжують службу;
- військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом.

Пільга поширюватиметься на один транспортний засіб на одну особу та охоплюватиме легкові автомобілі, вантажні транспортні засоби, мотоцикли, причепи та напівпричепи, за винятком транспортних засобів, що підлягають транспортному податку.

Законопроєкт має на меті підтримку військовослужбовців шляхом надання права на одноразове ввезення транспортного засобу без сплати ввізного мита. Водночас, його практичний ефект буде обмеженим через збереження ПДВ та акцизного податку, а також через відсутність механізмів контролю за подальшим використанням ввезених транспортних засобів. Для мінімізації ризиків доцільно передбачити обмеження на відчуження автомобіля протягом певного строку та надати фінансово-економічне обґрунтування впливу на доходи державного бюджету.

Також зареєстровано декілька альтернативних законопроєктів: 15194-1 від 07.05.2026, 15194-2 від 11.05.2026, 15194-3 від 11.05.2026, які в різних варіаціях частково усувають прогалини цього законопроєкту.

Джерело: https://surl.li/qgbpbh

Пропонується удосконалити законодавство у сфері захисту державного кордону України

Проєкт Закону України (реєстр. номер 15118-1 від 14 квітня 2026 року) «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства у сфері захисту державного кордону України»

Дата реєстрації: 14 квітня 2026 року.

Суб'єкт ініціативи: Народний депутат України.

Законопроєкт спрямований на комплексне оновлення законодавства у сфері захисту державного кордону та прикордонного контролю. Більшість змін мають технічний та організаційний характер, однак окремі положення суттєво розширюють повноваження

Державної прикордонної служби України (ДПСУ), впроваджують автоматизований прикордонний контроль та уточнюють взаємодію з митними органами.

З точки зору євроінтеграції, законопроєкт загалом відповідає сучасним підходам ЄС щодо інтегрованого управління кордонами (Integrated Border Management – IBM), цифровізації процедур контролю та використання біометричних технологій.

Основні новації

1.Автоматизований прикордонний контроль (e-Gates): однією з найбільш важливих новел є запровадження автоматизованого прикордонного контролю громадян України через спеціальні програмно-апаратні комплекси.

Зокрема, передбачається:

- сканування електронного паспорта;
- зчитування відбитків пальців та/або обличчя;
- автоматична ідентифікація особи;
- автоматичне надання дозволу на перетин кордону.

2. Розширення повноважень прикордонників щодо огляду вантажів. Фактично ДПСУ отримує ширші можливості для самостійного огляду транспортних засобів та вантажів, у тому числі із застосуванням службових собак та технічних засобів контролю. Вводиться повноцінний механізм контролю першої та другої лінії щодо транспортних засобів і вантажів.

3. Спільний прикордонно-митний контроль: законопроєкт передбачає можливість одночасного проведення прикордонного та митного контролю. Зони прикордонного та митного контролю можуть збігатися.

4. Значне розширення доступу ДПСУ до державних реєстрів: ДПСУ отримує право на безпосередній та автоматизований доступ до державних інформаційних систем, реєстрів, баз даних та банків даних.

5. Боротьба з БПЛА: ДПСУ отримує розширені повноваження щодо примусового припинення польоту або плавання безпілотних літальних та безпілотних морських апаратів шляхом їх пошкодження чи знищення.

6. Підвищення штрафів для перевізників: максимальний штраф за порушення законодавства під час міжнародних пасажирських перевезень пропонується збільшити з 600 до 8000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

7. Нові обмеження в пунктах пропуску.

Імовірно, після прийняття закону доведеться вносити зміни до підзаконних актів Держмитслужби та спільних порядків взаємодії між митницею і ДПСУ.

Законопроєкт є одним із найбільш комплексних оновлень законодавства про прикордонний контроль за останні роки. Його головна мета — модернізація ДПСУ, цифровізація процедур та посилення безпеки державного кордону. Найбільше практичне значення матимуть запровадження автоматизованого прикордонного контролю, інтеграція інформаційних систем та розвиток спільного прикордонно-митного контролю. Водночас, окремі положення щодо розширення контрольних повноважень ДПСУ та доступу до персональних даних можуть потребувати додаткового доопрацювання під час розгляду законопроєкту в парламенті.

Джерело: https://surl.li/ifkjeu

10 квітня 2026 року Уряд призначив нового Голову Державної митної служби України

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2026 р. № 330 за результатами відкритого конкурсу уряд призначив Ореста Мандзія на посаду Голови Держмитслужби України строком на 5 років.

Призначення голови Держмитслужби завершило виконання одного з ключових структурних індикаторів реформи митниці, передбачених домовленостями з ЄС та міжнародними партнерами.

15 квітня 2026 року О. Мандзій приступив до виконання своїх обов'язків на новій посаді. Під час представлення колективу центрального апарату митної служби новий керівник окреслив своє бачення подальшої роботи. Серед основних напрямів він назвав завершення імплементації європейського митного законодавства, зокрема прийняття нового Митного кодексу України, налагодження ефективного постмитного аудиту для забезпечення прозорості фіскальної політики, а також розширення інституційної спроможності митної служби в частині формування професійної команди, забезпечення технічними засобами митного контролю та наділення Держмитслужби правоохоронними функціями.

Нагадаємо, що проведення відповідного конкурсу було передбачено Законом України від 17 вересня 2024 року № 3977 «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів».

Джерела: https://surl.lt/fjteck

https://surli.cc/qrbuyt

Ремонтні роботи автобусної смуги руху на в'їзд до Республіки Польща у пункті пропуску «Шегині – Медика»

За інформацією митної адміністрації Республіки Польща, з 15 червня 2026 року розпочинаються ремонтні роботи автобусної смуги руху на в'їзд до Республіки Польща в пункті пропуску «Шегині – Медика».

За попередньою інформацією, роботи тривати-муть до листопада 2027 року.

У зв'язку з проведенням ремонту пропуск автобусів з України до Польщі через пункт пропуску «Шегині – Медика» на цей період здійснюватися не буде.

Водночас, пропуск автобусів із Польщі в Україну відбуватиметься в штатному режимі.

https://surl.li/mpztns

Розширено можливість подавати нові дані в електронні сервіси та спрощувати взаємодію громадян із митницею

Держмитслужба продовжує розвивати цифрові сервіси та спрощувати взаємодію громадян із митними органами. Відтепер фізичні особи можуть подати заяву на повернення залишку коштів із Єдиного казначейського рахунку (ЄКР) через Особистий кабінет на порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» без необхідності особистого відвідування митниці.

Запровадження нового сервісу стало логічним продовженням переходу у 2026 році на механізм розрахунків через ЄКР під час митного оформлення транспортних засобів, міжнародних поштових та експрес-відправлень для громадян. Такий підхід забезпечив більшу прозорість, уніфікацію та зручність фінансових операцій.

Новий електронний сервіс дозволяє швидко та зручно повернути невикористані кошти дистанційно, у будь-який час та з будь-якого місця. Водночас для громадян, які віддають перевагу традиційним способам взаємодії, залишається доступною можливість подання заяви в паперовій формі.

Джерело: https://surl.li/pgjmrm

Зросла кількість підприємств зі статусом АЕО-Б

Держмитслужба України надала ще одному підприємству статус авторизованого економічного оператора типу Б (АЕО-Б). Таким чином, статус АЕО-Б уже мають сім українських компаній, що наближає Україну до початку переговорів із ЄС щодо взаємного визнання програм авторизованих економічних операторів.

Авторизація АЕО-Б підтверджує відповідність підприємства високим стандартам безпеки та надійності, фінансової стійкості, належного контролю бізнес-процесів і дотримання митного та податкового законодавства. Саме цей тип авторизації є необхідною передумовою для укладання угод про взаємне визнання програми АЕО з іншими країнами.

Після досягнення показника в 10 підприємств зі статусом АЕО-Б Україна зможе розпочати відповідні переговори з ЄС. У перспективі це забезпечить українському бізнесу додаткові спрощення та переваги під час здійснення міжнародної торгівлі як в Україні, так і за кордоном.

Наразі в Україні статус АЕО-С мають 126 підприємств, із яких сім також володіють авторизацією АЕО-Б. Кількість компаній із підтвердженим статусом безпеки та надійності продовжує зростати. При цьому лише з початку 2026 року авторизацію АЕО-Б отримала така сама кількість підприємств, як і протягом усього 2025 року.

Джерело: https://surl.li/ojitqw

Триває перехід на NCTS Фаза 6

Україна продовжує впровадження NCTS Фаза 6 — нового етапу розвитку Нової комп'ютеризованої транзитної системи, що використовується країнами-учасницями Конвенції про процедуру спільного транзиту. Перехід здійснюється відповідно до графіка, затвердженого DG TAXUD.

На перехідному етапі країни Європейського Союзу застосовуватимуть різні підходи до обміну митною інформацією, що впливатиме на порядок оформлення документів під час перетину кордону.

Зокрема, при в'їзді до ЄС через Румунію та Угорщину українським перевізникам, окрім транзитної декларації Т1, необхідно подавати Загальну декларацію в'їзду (ENS) до системи ICS2 відповідно до вимог законодавства ЄС. Таке повідомлення має бути подане орієнтовно за одну годину до прибуття транспортного засобу до пункту пропуску.

Водночас, Польща та Словаччина забезпечують можливість використання єдиної комбінованої декларації, яка поєднує транзитні дані та дані безпеки. Це стало можливим завдяки інтеграції їхніх національних систем NCTS із системою контролю імпорту ЄС ICS2, що дозволяє скоротити кількість необхідних формальностей для бізнесу.

Україна також завершує розгортання NCTS Фаза 6 із можливістю використання комбінованої транзитної декларації з даними безпеки. До середини червня 2026 року триватиме перехідний період, протягом якого українські суб'єкти господарювання зможуть продовжувати використовувати NCTS Фаза 5 та подавати комбіновані декларації з даними безпеки. Аналогічний підхід на цей період застосовує і Польща.

Після завершення переходу на NCTS Фаза 6 подання даних безпеки буде інтегровано до транзитної декларації, що спростить процедури для учасників міжнародної торгівлі та сприятиме подальшій інтеграції України до європейського митного простору.

Ознайомитися з оновленими Методичними рекомендаціями можна на офіційному вебпорталі Держмитслужби України у підрозділі «Методичні та навчальні матеріали» розділу «Спільний транзит (NCTS)»- https://surl.li/vyeqwx

Джерело: https://surl.li/hqrjyu

“Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” є продовженням випусків Щомісячного моніторингу сприяння торгівлі в Україні, який готувався Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій з 2015 року в рамках проекту “Діалог зі сприяння торгівлі”, за фінансової підтримки Європейського Союзу та співфінансування Міжнародного фонду “Відродження”, а також проекту “Підтримка громадської Ініціативи “За чесну та прозору митницю”, який реалізовувався за підтримки Європейського союзу, Міжнародного фонду “Відродження” та ATLAS Network.

Запропонований інформаційний бюлетень є продовженням попередніх і публікується в рамках діяльності Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Публікація складається з трьох частин (за наявності відповідних матеріалів):

- нормативно-правові акти, що набрали чинності
- проекти нормативно-правових актів
- новини

Ми розуміємо, що малому та середньому бізнесу не вистачає часу на проведення аналізу нового законодавства або можливих нормативних новацій. Також, значна кількість таких актів складна для розуміння пересічної людини. “Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” покликаний привернути увагу до цікавих подій, нововведень законодавства України або запланованих змін, що стосуються сфери спрощення процедур торгівлі, зокрема міжнародної торгівлі, митних та навколомитних питань, і можуть безпосередньо впливати на суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Також у цих публікаціях ми будемо намагатися робити аналіз проектів нормативних актів із цієї тематики.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) - міжнародно визнаний незалежний український аналітичний центр, заснований у 1999 році.

ІЕД займається аналізом проблем економічного розвитку, міжнародної торгівлі та ділового клімату (зокрема в секторі МСП), бере участь у розробці документів політики національного та регіонального рівня.

ІЕД регулярно випускає власний макроекономічний прогноз для України та бере участь у розробці консенсус-прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Команда соціологів ІЕД проводить регулярні опитування підприємств та експертів із метою оцінки ділового клімату та очікувань українського бізнесу. ІЕД успішно поєднує свою аналітичну діяльність з адвокацією змін та участю в громадському житті України. ІЕД співпрацює з центральними та місцевими органами влади, вітчизняними та закордонними аналітичними центрами, організаціями громадянського суспільства. Робота ІЕД фінансується за рахунок грантів, благодійних внесків та коштів технічної допомоги.

Застереження

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні підготовлений ІЕД і має виключно інформаційний характер. Хоча ми доклали щонайбільших зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-якої частини цієї публікації. У разі використання обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Матеріал відображає позицію авторів і не обов’язково збігається з позицією Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.